نووسەری گەورە و نووسینی بچووک!.. سەدیق سەعید ڕواندزی

لە دنیای ڕۆشنبیری ئێمەدا، هەمیشە شوناسی نووسەر لە پێشەوەی شوناسی دەق دێت و دەکرێتە پێوەرێک بۆ خوێنەوەی بەرهەمی نووسەران. لەو ڕوانگەیەشەوە خوێنەرانێکی زۆر، ئەو بڕوایەیان لادروست بووە، کە هەر دەقێک هی نووسەرێکی بەناوبانگ بوو، ئیدی بڕەفەکتەو دەبێ بخوێنرێتەوە و ڕەخنەی لێ نەگیرێت، بە بێ ئەوەی توانا و ئاستی داهێنەرانەی ئەو نووسەرەمان لە بەر چاو بێت و بەراوردی بکەین بە هەڵکشانی تەمەن و قۆناغەکانی ژیان و ئەزموونەکانی نووسینییەوە. بەڵکو بیرمان بۆ هیچ سەرنج و ڕەخنە و تێبینییەکیش ناچێت. بە داخەوە ئەم جۆرە لە بینینی دەق و بە تەوتەمکردنی نووسەر و بەرهەمەکانی، وەک ئەوەی لای بەشێکی زۆری خوێنەرە گەنجەکانی ئێمە، بە نووسینەکانی (بەختیار عەلی) بۆ نموونە هەیە، هیچ نییە جگە لە بە پیرۆزکردنی هەندێک نووسەر و پەراوێزخستنی هەندێکی تریان، کە دەشێ زۆر داهێنەر و جیاوازیش بن لەو نووسەرانە. ئەو جۆرە لە خوێنەر، لە بەراییدا خۆی لە سەر یەک جەمسەر یەکلاییکردۆتەوە کە ئەویش بەرەی پەسن و ستاییشنامە و پیرۆزکردنی نووسەرە. دەبێ بزانین مەرج نییە ئەوەی نووسەرێکی بە ناو دەنگ بوو بینووسێت، ئیدی هەر هەمووی شایەنی خوێنەوە بێت و کارێکی داهێنەرانە بێت. لە ئەزموونی نووسینی ژیانی نووسەراندا، گەلێک جار نموونەی دیارمان لەم ڕووەوە کەوتۆتە بەرچاو. بۆ نموونە: شیعرەکانی گۆران، لە سەرەتاکانی ئەزموونی شیعریدا، زۆر هونەریترو بە هێزترن لەو شیعرانەی لە سەرو بەندی نەخۆشکەوتنی، یاخود بە چەپ و کۆریای نووسیوە.کەواتا، دەشێ نووسەریش لە پەراوێزی کەوتنە نێو تەمەنەوە، یان داکشانی توانای داهێنان و نووسینی دەق، زۆرجار دووچاری جۆرێک لە خۆ جوینەوەو نووسینی بابەتی بێ ماناو سادە بێت. پەیوەندی خوێنەر لەگەڵ دەقدا، دەبێ پەیوەندییەکی هزریی و خوێنەوەیی پراگماتیکی بێت و تەنها تێکستەکە بۆ ئەو جێگەی خوێنەوە و پرسیار و ڕامان بێت. نەک شوناسی نووسەر و ناو و ناوبانگی نووسەر. چونکە دەشێ نووسەریش وەک مرۆڤێک لە پەراوێزی چوونە نێو تەمەنەوە، یان کاوێژکرنەوەی نووسین و بۆچوونەکانی پێشووتریەوە، جۆرێک لەخولانەوە دووبارە کرنەوەی لا دروست بێت، بۆیە دەبێت پەیوەندی خوێنەر بە خوێنەوەی دەق، پەیوەندی خوێنەر و دەق بێت، نەک پەیوەندی خوێنەر و ناوبانگی نووسەر. کتێبی (دەنگدانەوەکانی

ژیانم) کە نەجیب مەحفوز نووسیویەتی و (حەمە کەریم عارف) وەریگێڕاوە، بە بڕوای من یەکێکە لەو کتێبانەی دەرخەری ئەو ڕاستییەیە، کە دەشێ نووسەری گەورە شتە سادە و بچووک بنووسێت. مەحفوز، چونکە بەراوەی خەڵاتی نەبلەو ئیی ئەمە لە پێشا، ئەوهەستەمان لاروست دەکات کە چونکە نەبلی لە ئەدەبیات وەرگرتووە، ئەوا دەبێ هەرچییەکی نووسی وەک نووسینی گەورە و داهێنان سەیر بکرێت. مەحفوز نووسەرێکی بە ناوبانگی عەرەب و دنیایە، بەڵام کاتێ ناوەڕۆکی ئەو کتێبەی دەبینین، سەیرمان پێ دێت، نووسەرانێکی بە ناو و دەنگ هەبن، بابەتی هێندە سادەو ڕۆژانەیی بنووسن، کە هەمووان دەتوانن بینووسن. ئەم کتێبە، ئەگەرچی ناسنامەی (ڕۆمان) ی بە سەرەوەیە، بەڵام لە ڕاستیدا ڕۆمان نییە و بیرەوەریش نییە، بەڵکو جۆرێکە لە یاداشتی ڕۆژانەی ئاسایی، کە مەخفوز لە پەراوێزی پەیوەندی خۆی بە ژینگەی کۆمەڵایەتی و ژیانییەوە ئەزموونی کردوون و یاداشتی کردوون. بۆیە دەکرێ بڵێم کتێبەکە لە کۆمەڵێ(گوتنەک _ قەولەک) پێکهاتووە، کە نووسەر لە پەراوێزی بینینی هەر دیاردە و ڕووداوێکەوە، کۆمەنتێکی خۆی لە بارەیانەوە نووسیوە. ئەم کتێبە، ئەگەر ناوەڕۆکەکەی بە نموونە بەراورد بکەین، بە پەندەکانی پیرەمەرد و دەربەینە پێ ماناکانی پیرەمەرد، هیچ گومانم نییە ئەو کتێبەی مەحفوز، ناگاتە دامێنی کتێبەکەی پیرەمەرد. چونکە ئەو حیکمەت و گوتارە واتایەی لە پەندەکانی پیرەمەرد دا هەیە لەو کتێبە نین. مەبەستی ئەمە لێرەدا، ئەوە نییە ئەو بەراوردە بکەین کە ڕەنگە دەرفەت نەبێت، بەڵکو پرسیار ئەوەیە ئایا هەر کتێب و نووسینێک، ئەگەر نووسەرێکی گەورە و بە ناو دەنگی جیهانی نووسی، دەشێ وەک نووسینێکی پڕ بەهاو مەعریفی سەیری بکەین و وەرگێڕەکیش لە سەنگەی دەسکەوتی ماددی یان خۆناسین بێت وەریبگێڕێت؟ ئایا بەرلە وەرگێڕانی هەر کتێبێک، ئەوە گرنگ نییە بزانین ناوەڕۆکەکەی چەند لەگەڵ کولتوور و فەرهەنگی ئەمە دەگونجێت و کۆمەکی خوێنەران دەکات، بە دەوڵەمەندکردنی پاشخانی ڕۆشنبیریان؟ یان بەوامان وابێت مادام نووسەرێکە براوەی نەبلە و لە سەر ئاستی دنیا ناسراوە، ئیدی هەرچییەکی نووسی شایەنی خوێنەوە و بەرز نرخاندن و وەرگێڕانە. لێرەدا نموونەیەک لە دەربەینەکانی ئەم کتێبە ەهێنینەوە تا بزانین دەنگانەوەکانی ژیانی مەحفوز چیان تێدایە. بە نموونە:_

- لا 23 :_(چەژن و سەیران لە وەرزی بەهاردا زۆر خۆشە).
- لا 29 :_(خواهیچ قەومێک ناگۆڕێت، تا بە خۆیان خۆیان نەگۆڕن) ئەم گوتنە، چ حیکمەتێکی تێدایە؟ مەگەر کەس هەیە ئەمە

نەزانێت؟

- لا 35:_ (باران ڕەحمەتی خوایە).
- لا 43:_ (دەستبەراری دنیا بوویت، وەک چۆن دنیا دەستبەراری تۆ بوو).
- لا 61:_(ئەشقیـــش جگە لە خەم و پەژارە، هیچـــی تـــری لێ ناکەوێتەوە).
- لا 107 (ئەگەر یەک ساڵ کاربکەم بێزار نابم، بەڵام ئەگەر یەک مانگ بێ کار بم، هەست بە بێزاری دەکەم) ئەم دەربڕینە، هیچ داهێنان و حیکمەتێکی تێدایە؟ کەس هەیە ئەمە نەزانێت؟
- لا 115 :_(قەدەری ژیانی ئینسان وایە، کە لە نێوان خۆشی و ناخۆشیا لە هاتوچۆ دابێت).
- لا 119 :_(جەوهەری ژیان لە حەڕەکەت و جوڵە دایە).
- لا 120:(گۆرانی گفتوگۆی دڵی ئاشقانە). بێگومان ئەمانە، بەشێک بوون لەو گوتنانەی کە لەو کتێبەی مەحفوز هاتوون و زۆری تریشمان باس نەکردوون. ئەمانە، هیچ حیکمەتێکیان تیدایە؟ ئەگەر گریمـان ئەم قەولانە هـی نووسـەرێکی کـورد بـووایە، کەس گرنگـی پێ دەدا؟ بۆ دەبێ ئێمە وەک پەیـامبەر بڕوانینە نووسـەرانی دنیـا و داهێنەر و نووسـەرانی خۆشمـان لاتەریک و پەراوێز بخەین و گرنگی بە بەرهـەمەکانیان نەدەین؟ ئەم کتێبە لە ڕووی وەرگێڕانیشەوە، هاوکات ستایلی نووسینی کتێبەکەشەوە، سەرنج ڕاکێش و بە چێژ نییە. بۆ نموونە دەیان وشەی عەرەبـی وەک:(مەجلیـس ، عەمـرات ، حەرەکەت، ئیغـرا، تەشبریق) گەلێک وشەی نامۆزیکی دیکە لەکتێبەکەدا هەن، کەچی سەیر لەوەدایە وەرگێڕ لە کۆتایی کتێبەکەدا فەرهـەنگێکی بۆ زاراوە کوردییەکـان دانـاوە! دواجـار دەڵێـم: هیـوادارم وەرگێڕەکانی ئێمە هێندە سەرسام نەبن، بە نووسەرانی دنیا و هەرچییەکیان نووسی، بیان وەرنەگێڕنە سەر زمانی کوردی، بەڵکـو دەبێ هەسـت بە بەرپرسـیارێتی بکەن و وەرگێڕانــی پێچەوانە بکەن و ئەدەب و فەرهـەنگی خۆیان بە جیهان بناسێنن.
- ناوی کتێب: دەنگدانەوەکانی ژیانم، نووسینی: نەجیب مەحفوز، وەرگێڕانی : حەمەکەریم عارف، بڵاوکراوەی: نێوەندی ڕەهەند_2021.

*ئەم بابەتە لە دوایین ژمارەی گۆڤاری دیوان، ژمارە 21 ئازاری 2023 بڵاوکراوەتەوە.